

[6] בשאלחות פסק כר' יוחנן ועולא דאמר הלכה כר' יהודה דאמר דוקא ברבו מובהק וכן רבינו המחבר בסוף פרק זה וכן בספר המצות, ע"כ: [ז] נראה לי שש"ס יש כאן בעמוד שהרי בסוף ספר נזיקין בתלמוד פרק י"ב מהלכות גזילה ואביה פירש בפירוש שאין אבידת אביו קודמת לשל רבו אלא א"כ היה שקול כנגד רבו ותודע דהתא דהתם עיקר שרי

אסור אלא דאפילו נטל רשות בפניו. דהיינו תוך שלש פרסאות אסור וכך הם דברי החס' שם ג"כ. ושיעור לשון רבינו כך הוא בד"ל דביש ציון וציון רבו שנים עשר מיל מותר להשיב בדבר שנקרה מקרה וכו': כתב הרמ"ך על דברי רבינו אפילו יהיה כדבריו שאסור להורות אפילו נחרק ממו שלש פרסאות מאין לו שאסור לו לקבוע מדרש בחיי רבו צעיר רבו כל שכן אם נחרק ממו שלש פרסאות וז"ל, עכ"ל. ונראה לי שמה שאמר רבינו שאסור לו לקבוע לו מדרש וכו' היינו דוקא בשקובע עליו להורות הוראות וכו"ל בסוף לשון הכל לקבוע עליו להורות וכו': ובה שכתב להפריש מן האיסור. פרק הדר (עירובין ס"ג) ההוא גברא דהוה קטר חמרא בלינתא פי' בדקל בשבתא הוה יחיד רבינא קמיה דרב אשי רמא ביה קלא לא אשגח אמר להו ההוא גברא בשבתא ח"ל כהאי גוונא מי מחזי כאלקירותא ח"ל אין חכמה וכו' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. וכאן היו שני עיניים בראשונה חשב שעשה כן מפני שלא היה יודע רמא ביה קלא ואחר כך דעו מפני רשעו וזהו שכתב מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו:

ד וכל תלמיד שלא הגיע להוראה וכו' ועליו נאמר כי רבים חללים הפילה וכו' וכן חכם שהגיע וכו'. פ"ק דע"ז (דף כ"ב) אמר ר' אבהו כי רבים חללים זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה כלומר דהו כפול דעדיין לא נגמר ועומדים כל הרגלים זה שהגיע להורות ואינו מורה כלומר דהו מלשון ועומדים וכו' קאמר המהשגיח ומחרישים מלהורות הורגים אגבי דורס: ודע דנגמרת אמרין על האי מומרא ועד כמה עד ארבעין שנים והא רבא אורי בשוין. ופירש"י ועד כמה הו ראו להוראה עד ארבעין שנים משולד. והא רבא אורי וכל ימיו לא היו אלא ארבעים שנה. ההם בשוין כשאין צעיר גדול ממנו. וכחזר הר"ן ופ"מ שאין ח"ח רשאי להורות כל זמן שיש צעיר גדול ממנו אם לא הגיע לארבעים שנה אלא אם אין צעיר גדול ממנו מורה כרובא דאורי אע"פ שלא הגיע לארבעים. ותמיהי מהרמב"ם שכתב לזו צ"כ מהלכות ח"ח ולא חלק בין ארבעים לפחות מהם ובין שוין.

ב איזהו חולק על רבו. צ"כ דסנהדרין (דף ה') תנא תלמיד אל יורה אלא ח"כ נטל רשות מרבו ותניא הו הכס תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו אלא ח"כ היה רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל, ואמרין בעירובין פ' הדר (דף ס"ב ס"ג) צפניו אסור וחייב מיתה שלש צפניו אסור המנוח אורי בחדתא דלרגיו צפני רב חסדא ואמר רבינא אסור אורי ואסור לא אורי בשניה דרב הונא רביה הוא דלא אורי ואורי צפני רב חסדא דתלמיד חזר דיליה הוה. ומשמע לרבינו דהתא דלרגיו היה רחוק מפומבדיתא מקומו של רב הונא יותר משלש פרסאות ואפילו הכי אסור להורות בחיי רבו ומשמע נמי הכס מהוך הסוגיא דכל תוך שלש פרסאות חשיב כצפניו וחזן לשלש כשלש צפניו וכן כתבו החוספות. וכדי ליישב זה עם מה שאמרנו בתלמוד אל יורה אלא ח"כ היה רחוק ממנו שלש פרסאות דמשמע דצין נטל רשות צין לא נטל רשות חזן לשלש פרסאות שרי אנו צריכין למימר דהא דמשמע דאפילו חזן לשלש פרסאות אסור היינו בקובע עליו ללמד ולהורות והיינו דקאמר לא אורי בחדתא דלרגיו דמשמע להיות שם ראש ללמד ולהורות והא דמשמע דחזן לשלש פרסאות מותר היינו באקראי בעלמא. ומשמע מדברי החוספות דפ"ק דסנהדרין (דף ה') דאפילו נטל רשות מרבו תוך שלש פרסאות אסור וכן משמע מדמרינן בפרק ח"ט (כתובות ס"ג) דאריסיה דאביי שאל ממנו דין אחד והורה לו ובה לפני רב יוסף ונמאל דהורה שאל כדון ואמר אז אביי הא מילתא דלמור רבנן אפילו ציעתא בכותחא לא לישרי איניש במקום רביה לזו משום דמחזי כאלקירותא אלא משום דלא מסתייעא מילתא כלומר להורות כהלכה דהא אלא הוה גמירא אורו דין ואפ"ה לא מסתייעא לי מילתא למימרא. נראה משום שאביי היה במקום רבו וכיון שהורה אורו דין אין ספק שנטל רשות דאם לא כן היאך היה מורה הכי אסור וחייב מיתה ואפ"ה חסיד דהא דלמור רבנן אפילו ציעתא בכותחא וכו' הו עמא משום אלקירותא ומשמע דהא ליכא אלקירותא והשתא חסיד דלא הו עמא אלא משום דלא מסתייעא מילתא ואם כן אפילו בנטל רשות אסור

ה'. וכל העושה מריבה עם רבו כעושה מריבה עם השכינה שנאמר אשר רבו בני ישראל את ה' ויקדש בם. וכל המתדעם על רבו כמתדעם על ה' שנאמר לא עלינו תלונותיכם כי על ה'. וכל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה שנאמר וידבר העם באלהים ובמשה: ב איזהו חולק על רבו זה שקובע לו מדרש ויושב ודורש ומלמד שלא ברשות רבו ורבו קיים ואע"פ שרבו במדינה אחרת. ואסור לאדם להורות בפני רבו לעולם. וכל המורה הלכה [ג] בפני רבו חייב מיתה: ג יהיה בינו ובין [ד] רבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה מותר להשיב. ולהפריש מן האיסור אפילו בפני רבו מותר להורות. כיצד כגון שראה אדם עושה דבר האסור מפני שלא ידע באיסורו או מפני רשעו יש לו להפרישו ולומר לו דבר זה אסור ואפילו בפני רבו ואע"פ שלא נתן לו רבו רשות. שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. במה דברים אמורים בדבר שנקרה מקרה יאבל לקבוע עצמו להוראה ולישב ולהורות לכל שואל אפילו הוא בסוף העולם ורבו בסוף העולם אסור [ס] לו להורות עד שימות רבו יאלא אם כן נטל רשות [י] מרבו. ולא כל מי שמת רבו מותר לו לישב ולהורות בתורה. אלא אם כן היה תלמיד שהגיע להוראה: ד וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה חרי זה רשע שומא וגם הרוח. ועליו נאמר כי רבים חללים הפילה וגו'. וכן חכם שהגיע להוראה ואינו מורה חרי זה מונע תורה ונותן מכשולות לפני העוירים ועליו. נאמר ועצומים כל הרוגיה. אלו התלמידים הקמנים שלא הרבו תורה בראוי והם מבקשים להתגדל בפני עמי הארץ ובין אנשי עירם וקופצין ויושבין בראש לדין ולהורות בישראל הם המרבים המחלוקת

והם המחריבים את העולם והמכבין נרה של תורה והמחבלים כרם ה' צבאות. עליהם אמר שלמה בחכמתו אחזו לנו א עיני לא יבקש אדם להתנשא להיות ראש ישיבה כהורה דף כו: ב ספ"ג עשין יג. עור יו"ד סימן רמז: ג עי' דברי הרא"ש בעור יו"ד סימן רמז: ד עור יו"ד ס: שועלים

לחם משנה

ד ועליו נאמר כו' רבים חללים וכו'. מומרא צ"כ דע"ז (דף י"ט) ובסופה פרק היה נטל (דף כ"ב) ושם אמרו ועד כמה עד ארבעים שנים איני והא רבא הורה בשוין, ע"כ. ותמה הר"ן ז"ל מרבינו איך לא הביאו ראשון ולא חללו סנהדרין וכן מהר"ק שהביא ומהם עד ארבעים שנים ולא הביא ובה רבא אורי וכו'. ומהר"ק ז"ל פירש דברי הגמרא לפי דעתם בדוק, וללכת מידי הקוסיא כפי מה שגמרא מדבריו נראה שעדיין הוא דוחק עליו בדברי הר"ן ורבינו. ולי נראה לתרץ לדעת רבינו דס"ל דמאי דאמרו בגמרא עד ארבעים שנים אין חסידים בזמן אלא בחכמה וכמו שכתב שם החס' בסופה דלריך שילמוד ארבעים שנה משום הא דלמור רבא לא קא איניש אדעתא דרביה עד ארבעים שנים ופ"ל לרבינו דהיינו דוקא בזמן קדמון שלא היו לומדים אלא מפי סופרים ולא מפי ספרים וכמו שגמרא ממה שלמד הדבר ממה מפי הגבורה על פה אלא עשה שהחריב ככתב ואינו לומדים מפי ספרים ודאי דלא צעין כולי האי לזה לא הלה רבינו הדבר כך אלא שיהיה חכם גדול לצד וכבר כתב בגמרא סנהדרין התנאי מהדיין ובהכי כני ליה. וכעין זה שמעתי בשם אחד שכתב בשם חכם אחד שבזמן הזה ליכא מורה הלכה צפני רבו מפני שאנו לומדין מפי ספרים והספרים הם המלמדים. זה י"ל ליישב דעת רבינו מ"מ ל"ע ליישב דעת הר"ן ז"ל: ואסור

מגדל עז

איזהו חולק על רבו עד צמדיה אחרת. ריש פרק הדר מסכת עירובין (דף ס"ב) וכל המורה הלכה צפני רבו חייב מיתה. ריש פ' הדר (ס"א) ופרק אין עומדין (דף ל"א): היה ציון וציון רבו כו' עד דבר זה אסור. פרק הדר: ואפילו צפני רבו עד לרב. פרק הדר (דף ס"א) ופרק אלנו מגלחין: בד"א שנקרה מקרה. פ' הדר: אבל לקבוע עליו עד רשות מרבו. פ"ק דסנהדרין (דף ה'): ולא כל מי שמת רבו עד כל הרוגיה. פ"ק דע"ז (דף כ"ב) ובסופה פרק היה נטל (דף י"ט):

בכוחות ומגילת תענית שהוכיח הספר בבי האי גוונא איירי ולא נקטיהו אלא לאשמועינן דאפילו בהני שהתלמיד יודע בעצמו שאינו טועה אסור להורות אבל בדברים שהשואל יודע מנהגו של דבר כגון נותן טעם לפגם וכיוצא בו דכשמתירים לו אין נראה בעיניו דבר חידוש שרי ורבינא דרס סבינא בבבל דבר חידוש הוא שנוטל שררת המדינה כדאמרין לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם. עוד הורה מורי רבינו שכל פסק שאדם רואה בפירושו בספר מספרי הגאונים יכול להורות אפילו בימי רבו ואפילו תלמיד גמור רק לא יורה דבר מלבד ולא יסמוך על ראיותיו ולא ידמה מילתא למילתא מדעת עצמו: [ד] פר"י דוקא אם נטל רשות מרבו אבל לא נטל רשות מרבו אפילו חוץ לשלש פרסאות אסור כדפרישית לעיל: [ה] פרק הדר רב המנוח לא אורי בחדתא דלרגיו בשני דרב הונא ואע"ג דאתריה דרב הונא הוה בפומבדיתא: [ו] וכי היכי דאסור להורות בפני חכם ה"נ אסור לחכם להתיר התכונה שדומה לרבים שהתיר את האסור או טיהר את הטמא כדאמרין בפ"ק דסנהדרין כי הוה אתי רב לבבל אמר ליה ר' חייא לרבי בן אחותי ייר

הנהגות מיימוניות

שהרי בספר המצות העתיק לשונו אשר שם אות באות וכן פסק רבינו שמחה וכן עיקר מרבנן תנא בפרק אלו מצוות גבי השבת אבידה האי לישנא אם היה רבו ואביו שקולין ולא נקט לישנא דנקט גבי לפירותו אם היה אביו ת"ח (וכן פסק הרא"ש ז"ל עיין בשו"ר סימן רמ"ב): [ג] כתב מורי רבינו בשם ר"י דכל הני הוראות כגון שבא מעשה לפניו ומורה לעשות כן אבל אם שואלים לו הלכה בדברי מי יכול לומר כל מה שברעתו ובלבד שלא יורה על מעשה שאם. עוד כתב בשם ר"י דדוקא בדבר שיש חידוש בו ואפילו ביעא בכוחות ומגילת תענית שהוכיח הספר בבי האי גוונא איירי ולא נקטיהו אלא לאשמועינן דאפילו בהני שהתלמיד יודע בעצמו שאינו טועה אסור להורות אבל בדברים שהשואל יודע מנהגו של דבר כגון נותן טעם לפגם וכיוצא בו דכשמתירים לו אין נראה בעיניו דבר חידוש שרי ורבינא דרס סבינא בבבל דבר חידוש הוא שנוטל שררת המדינה כדאמרין לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם. עוד הורה מורי רבינו שכל פסק שאדם רואה בפירושו בספר מספרי הגאונים יכול להורות אפילו בימי רבו ואפילו תלמיד גמור רק לא יורה דבר מלבד ולא יסמוך על ראיותיו ולא ידמה מילתא למילתא מדעת עצמו: [ד] פר"י דוקא אם נטל רשות מרבו אבל לא נטל רשות מרבו אפילו חוץ לשלש פרסאות אסור כדפרישית לעיל: [ה] פרק הדר רב המנוח לא אורי בחדתא דלרגיו בשני דרב הונא ואע"ג דאתריה דרב הונא הוה בפומבדיתא: [ו] וכי היכי דאסור להורות בפני חכם ה"נ אסור לחכם להתיר התכונה שדומה לרבים שהתיר את האסור או טיהר את הטמא כדאמרין בפ"ק דסנהדרין כי הוה אתי רב לבבל אמר ליה ר' חייא לרבי בן אחותי ייר

וכן פירש רש"י כבעמוד. בירושלמי אמר נחגיגין דלא שיילין זעירא בשלמא דרבה דמקי שנותן שלום לרבו ויש לתרץ ולחלק בין תלמיד לעצמו

לכוח אכל פרק ט', ע"ב : [מ] ורשאי להורות בימיו חוץ לשלש פוסקות מראמירין פרק
ב' בפומבדיתא היה מקומו וכן רב המנונא דאורי בחדתא דארגין בשני דרב חסדא כדמפרש
ס' איקלע להתם דרש להו מותר ללתות חטין בפסה אכור לו לאו ר' מאני דמן צור איכא
ישראל ע"ב לשון מורי רבינו, ע"ב : [נ] אמר אבוי לא שנו אלא ברבו שאינו מוב. אכל
הוא רבו מובהק וכן משמע בפרק אבות ופרק אלו מציאות ופ"ק דקדושין דכל שאר הידור
מפני תלמידו שמאל אמר אין עומדין מפני חבר, ומכאן פסק רבינו שמחה שאין הרב
נביא והוא רבו מהו שיעמוד מפני אביו ח"ש דאמר ליה יהודה לרב יהודה רבינא קום מקמי
להדיא דמפני תלמידו שאינו אבוי אין צריך לעמוד ע"ב. א מאמר הוינא למורי רבינא שעשה
ורבא ודלא כר' יצחק בר' יצחק בר' שילא אמר רב הסדא דאמר אין כבודו מחול, ע"ב :

מדע. הלכות תלמוד תורה פרק הו

יב יהי כבוד תלמיד וכו'. באבות פרק רביעי : ומה שכתב הרבה חכמה למדתי מהצרי וכו'. מימרה דרבי הניח פ"ק דתעניות ופרק שני דמכות :

פ"ו א כל תלמיד חכם מצוה להדרו וכו'. פ"ק דקידושין (דף ל"ב) ח"ר מפני שיבה תקום יכול אפילו זקן אשמאי ח"ל זקן ואין זקן אלא חכם שנאמר אספה לי

שנעים איש מקמי ישראל ר' יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא זה שקנה חכמה. ומפרש בגמרא דלויא בינייהו יניק וחכים דלרבי יוסי הייב לעמוד מפניו ולת"ק לא. ופסק רבינו כר' יוסי משום דלויא בן יהודה דאמר הכס מפני שיבה תקום אפילו כל שיבה בשמעת קאי כוונתו דכיון דלרבי שיבה לרבות אפילו זקן אשמאי חלמא זקן בחי נפשיה מידרש ולא קאי אשיבה ולויק וחכים אהא דלי זקן והכס קאמר למה לי משום חכמה תיפוק לי משום זקנה ואמר הכס אבי הלכה כלוי בן יהודה. וכתב הר"ן שכן נראה מפירושו דש"י ואע"פ שמדברי הר"ף נראה דסובר דהלכה כה"ק :

ומאימתי חייבין וכו'. שם אי זו היא קימה שיש בה הידור זה ארבע אמות וגרסינן הוה הכס חכם עובר עומד מלפניו ארבע אמות וכיון שעבר יושב :

ב אין עומדין מפניו וכו'. שם (קידושין ל"ב) באותה ברייתא ואמרין בגמרא דהני מילי דנמרחין לא בבתי גוואי אלא במקום שמוחר להרבה דל"ת חייב לעמוד. ורבינו כתב בית המרחץ דומיא דבית הכסא ולכן לא חש לפרש יורה : ואין בעלי אומניות וכו'. שם אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפני ח"ה בשעה שעוסקין במלאכתן. ודעת רבינו לומר שרשאין פירוש חייבין כמו לא הוה לו כוונתו דממרחקין לא הוה ליה כרשיא וכן כתבו החוספוס : ומנין שלא יעלים עיניו. שם בבביתא יכול יעלים עיניו כלומר כמי שלא ראהו ח"ל ויראה מאלהיך והקשו בגמרא אטו דרשיעי עסקין ומשי דהכי קאמר יכול יעלים עיניו מקמי דלמעי זמן חיובא דכי מני זמן חיובא הוה לא חיי ליה. וזה שכתב רבינו ומנין שלא יעלים עיניו מן ההכס כדי שלא יראה :

ג אין ראוי להכס שיטריח וכו'. שם בבביתא ובגמרא :

ד רובב הרי הוא כמהלך וכו'. ג"ר פשוט שם : שלשה

ה שלשה שהיו מהלכין וכו'. יומא פרק אחר להם הממונה (דף ל"ז). ודע דבגמרא הכי איתא אחר רב יהודה המהלך לימין רבו הרי זה בור. מן הסנן מימינו

וראש בית אב משמאלו. ועוד תניא שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול מימינו קטן משמאלו. הרגמה רב שמואל בר פפא כדי שיחכסו בו רבו והתניא המהלך כנגד רבו

ה"ל מנכי הרוח דמלך אלדודי. ומפרש"י הרי זה בור אפילו בדרך ארץ אינו בקי. כדי שיחכסו בו רבו הא דקתני מימינו לא שילך אליו אלא מאחוריו ומימינו גדול לימין וקטן ליד שמאל אל גדול ושיחסו אחוריו הרב. דמלך אלדודי לא אלא ממש ולא אחוריו ממש אלא שיחכסו בו רבו מקלף דר רבו עכ"ל : ורבינו כתב הא דשלשה שהיו מהלכין בדרך וכו' והשמיט מאי דאחמר עלה בגמרא ונראה שהטעם מפני שהם דברים פשוטים וכל אדם יודע בך מחמת דרך ארץ אלא הא דבשלשה מהלכין בדרך אחריתא ליה לאשמועינן שלא ילכו זה אחר זה אלא בשורה אחת. ויורה נראה לומר שסמך על מה שכתב פ"ה ולא יתפלל לפני רבו וכו' וא"ל שאסור לו להלך בלדו אלא יתרחק לאחר רבו ולא יהא מכוון כנגד אחוריו ואחר כך יתפלל וכו' דהיינו דלא יתפלל אחרי רבו מדין דרך ארץ נעשו זה ואם כן מינה נשמע למהלך :

ו הרואה חכם וכו'. מימרה דרבי אבהו פ"ק דקידושין (דף ל"ב) :

הנשיא שמח וכו'. שם ופ"ב דתעניות (דף י"א) : כשהנשיא נכנס וכו' עד הופכין פניהם כלפי העם. ברייתא בבוריות פרק בחרא (דף י"ג) וכתב הר"ף פ"ק דקידושין. וכתבו החוספוס דהאי ברייתא מיירי בבית המדרש ודל"ה אבהו דלעיל מיירי בשוק והלשון מוכיח כן דהא אמרין כשהנשיא נכנס לבית

חסרון כים אף קימה שאין בה חסרון כים. ומנין שלא יעצים עיניו מן החכם כדי שלא יראהו עד שלא יעמוד מפניו. שנאמר ויראת מאלהיך הא כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך : ג אין ראוי להכס שיטריח את העם ויכוין עצמו להן כדי שיעמדו מפניו אלא ילך בדרך קצרה ומתכוין שלא יראו אותו כדי שלא יטריחין לעמוד. והחכמים היו מקיפין והולכין בדרך החיצונה שאין מכיריהן מצויין שם כדי שלא יטריחום : ד ירובב הרי הוא כמהלך וכשם שעומדים מפני המהלך כך עומדין מפני הרובב : ה שלשה שהיו הולכין בדרך. הרב באמצע גדול מימינו וקטן [ג] משמאלו : ו הרואה חכם אינו עומד מפניו עד שיגיע לו לארבע אמות וכיון שעבר יושב. ראה אב בית דין עומד מלפניו משיראנו מרחוק מלא עיניו ואינו יושב עד שיעבור מאחוריו ארבע אמות. ראה את הנשיא עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו או עד שיתכסה מעיניו. והנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול. כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבין עד שיאמר להם ישובו. כשאב בית דין נכנס עושין לו שתי שורות ועומדין מכאן

א כמ"ג עשין יג, טור י"ד סימן רנב רמז : ב חולין נד : ג קדושין לב מנין לזקן שלא יערים ח"ל זקן ויראה : ד יומא פרק אחר להם הממונה : ה תענית כז :

לחם משנה

פ"ו א כל ח"ה וכו'. בפ"ק דקדושין (דף ל"ב) מחלוקת ח"ק ור"י הגלילי ואיסי בן יהודה והלכה כלאיס בן יהודה דכל שיבה בשמעת כדפסקי הכס ואיהו ס"ל כר"י הגלילי דזקן שקנה חכמה כמו שהכריח הר"ן ז"ל :

ב אין עומדין מפניו לא בבית המרחץ וכו'. בגמרא (דף ל"ג) הקשו ולא הוה רבי חייא הוה יתיב בי מכותא וכו' אחר שני חומשים שניתי לו בספר תהלים וכו' ומירצו הא בבתי גוואי הא בבתי צרתי. ולא ידעתי למה לא חילק רבינו. ונראה דהא דלחין עומדין וכו' אפילו צרבו מובהק ודאי דלחין סבירא להלך בזה צין חכם לרב כמו שהילק בסופא גבי קימה שיש בה הידור דהיינו ארבע אמות דאמרו שם דצרבו מלא עיניו דהכס איכא טעמא להלך כדכתב הר"ן דכיון דהוא רבו מובהק מוכחא מילהא שלפניו הוא עומד אצל הכס בבית הכסא כיון דטעמא דפסוק הוא משום דהוא מקום טיטוף מה לי רבו מה לי אינו רבו ומש"ה לא תירצו בגמרא כשהקשו מההיא דרבי חייא שאני הכס דרבו הוה כדקאמר שני חומשים בנתי לו וכו' דלחין סבירא להלך בזה צין רבו לאחר דכריפיות : ואין בעלי אומניות חייבים לעמוד וכו'. דברי רבינו הם תמוהין שבגמרא (דף ל"ג) אמרו הפך האמור שם בבביתא יכול יהדרנו בממון ח"ל תקום והדרת מק קימה שאין בה חסרון כים וכו' והקשו וקימה לית בה חסרון כים מי לא

עסקין דקא נקיב מרגייתא וכו' אלא אקיש קימה להידור מה הידור שאין בו בעול אף קימה שאין בו בעול ואקיש נמי הידור לקימה מה קימה שאין בה חסרון כים אף הידור שאין בה חסרון כים ע"כ. הרי שבגמ' תלו הידור בזה הידור צענין הפסול ובענין ההכרח כים הקישו הידור לקימה דהידור אפשר דהוה צחצוח כמו שכתב רש"י וא"כ איך כתב רבינו מה הידור שאין בו חסרון כים כו' הכי הוה ליה למימר מה הידור שאין בו בעול אף קימה שאין בה בעול. ואולי לישב דבריו בדוחק נאמר דהאי לחין בו חסרון כים דקאמר ר"ל חסרון כים דבעול דהידור ליכא בעול כדאמרו בגמרא :

ג והחכמים היו מקיפין וכו'. שם אמרו אביי מקיף רבי זירא מקיף וכו' ופירש רבינו במקום שאין מכיריהם מצויים שם :

ד רובב הרי הוא כמהלך. שם צעיר דליפסחא :

ו ראה אב"ד וכו' ואינו יושב עד שיעבור מאחוריו ארבע אמות. שם מימרה דר' אבהו. ואע"ג דבביתא אמרו שם כיון שעבר יושב וכן אמרו ג"כ בבב"ד פירש רבינו דלחין זה כזה דבביתא כשעובר מיד בגי. אלא הכי צעיר ארבע אמות כיון דמלפניו צעיר מלא עיניו. ועוד דאי איתא דפירוש זה כזה לימא חד וכיון שעבר יושב לתרומתו דהל"ל אחד ראה אב"ד וכו' וכיון שעבר יושב וקאי אב"ד וחכם מדקאמר בביתא וכיון שעבר

הנהגות מיימוניות

[ע] רבה משקה בחלולא דבריה ודלה להו כסא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כו' עד אפילו הכי הידור בעי למיעבר ליה. ע"כ : [פ] כר"י הגלילי ודלא כת"ק דבביתא דבעי זקנה וחכמה. ע"כ : [ג] והא דאמרין פרק שלשה שאכלו אין מכבדין בדרבים אלא בפתח הראוי למזוזה תירץ רבינו דם דהתם שואין שניהם בחבורה אחת אלא כל אחד הולך לעצמו ויכול למחר לעשות דרכו כמו שירא רוצה אבל כשהולכין לדבר אחד בחבורה אחת מכבדין מכל מקום כדמשמע הכא וכן משמע פרק במה בהמה גבי הא דקדמיה חבורא דלוי לחמרא דרבה בר הונא, תוספות :

בשם התלמידים עד ולעולם הנה. פ"ד דמכות : התלמידים מוסיפין עד מכולם. מימרה דרבי חייא דמיייתי לה ר"ג בר יוחנן לרואי פ"ק דתעניות (דף ז) : וכשם שעז קטן עד סוף הספר. פ"ק דתעניות (שם) :

פ"ו בל ח"ה מצוה להדרו עד מפני הרכב. הכל פ"ק דקדושין (דף ל"ב) ופרק בחרא דבכורות ירושלמי : שלשה שהיו וכו' עד משמאל. פרק ח"ל הממונה (יומא ל"ז) : הרואה חכם עד כבודו מחול. פ"ק דקדושין (דף ל"ב) : כשהנשיא נכנס כו' עד חזר למקומו. סוף בוריות (דף י"ג) ור' אלעזר ו"ל כתבו בהלכות פ"ק דקדושין :